

YTTRANDE

2020-12-03 Ärendenr:
NV-07371-20

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande om betänkandet Skatt på engångsartiklar (SOU2020:48) (Fi2020/03342)

Sammanfattning

Naturvårdsverket tillstyrker utredningens förslag om hur en skatt för att minska negativa miljöeffekter av engångsartiklar kan utformas. Naturvårdsverket anser dock att förslaget hade fått ännu bättre effekt om det haft en bredare utformning, både vad gäller vilka typer av engångsartiklar som inkluderas av skatten och vilka materialtyper skatten ska träffa med hänsyn till den totala resursförbrukningen.

Naturvårdsverket har några generella kommentarer, bl.a. avseende förslagens effekter på användning av engångsartiklar, nedskräpning och substitution till flegångskärl, samt några mer specifika synpunkter på hur förslaget bör utvärderas.

Naturvårdsverkets ställningstagande och skäl

Förslag till lag (0000:000) om skatt på engångsartiklar

Generella synpunkter

Naturvårdsverket tillstyrker utredningens förslag om hur en skatt kan utformas för att minska negativa miljöeffekter av engångsartiklar. Naturvårdsverket anser dock att förslaget hade fått ännu bättre effekt om det haft en bredare utformning, både vad gäller vilka typer av engångsartiklar som inkluderas av skatten och vilka materialtyper skatten ska träffa, med hänsyn till den totala resursförbrukningen. Givet syftet att plast i engångsartiklar ska minska anser dock Naturvårdsverket att utredningens förslag bör vara ett effektivt sätt att få detta till stånd.

Förslagets effekter på användning av engångsartiklar

Naturvårdsverket konstaterar att förslaget innebär en styrning av plastinnehåll i de engångsartiklar som valts snarare än en styrning av själva användningen av engångsartiklar. Det finns därför en risk att engångsartiklar i plast, speciellt livsmedelsbehållare, kan bytas ut mot andra alternativ vilket innebär att engångsanvändandet totalt sett inte minskar. Det kan också innebära att det används miljömässigt sämre alternativ. Vilka material som aktörerna byter till kan vi, som utredningen konstaterar, inte veta utan det beror på funktionalitet och pris för olika typer av mat och dryck.

Förslagets effekter på nedskräpning

Av samma anledning ser Naturvårdsverket en osäkerhet i vilken grad skatten kan leda till minskad nedskräpning. Däremot kommer, som utredningen konstaterar, andelen plast i nedskräpningen minska vilket är positivt. Inte minst vad gäller plast i våra marina miljöer som är ett hot mot den biologiska mångfalden och som bidrar till mikroplaster om de bryts ned.

Förslagets effekter på substitution till flergångskärl

Utredningen uttrycker en förhoppning om att substitution ska ske till flergångskärl med pantsystem. Som utredningen nämner kräver en sådan substitution initiala investeringar i material och processer. Naturvårdsverket ställer sig tveksam till om incitamenten kommer att vara tillräckliga för aktörerna för att åstadkomma en sådan omställning. För att få till stånd ett system med flergångskärl i större skala behövs sannolikt andra typer av styrmedel och/eller att skatten träffar engångsförpackningar av samtliga material.

Definitioner

Naturvårdsverket är positiv till att förslagen överensstämmer med de produkter och definitioner som finns i engångsplastdirektivet. Naturvårdsverkets erfarenhet är att olikheter i definitioner i olika regleringar orsakar problem i tillämpningen och vill därför framhålla vikten av att även de förslag som utreds för införandet av engångsplastdirektivet överensstämmer med ovan.

Övriga förslag i betänkandet

Avsnitt 8.14 Plan för utvärderingen av skatten s.288

Naturvårdsverket är positivt till utredningens förslag att skatten ska utvärderas och att det anges när detta ska ske. Naturvårdsverket vill påpeka att det bör tydliggöras att uppdraget att utvärdera skatten bör inkludera en nollmätning innan skatten införs så att utvärderingen kan jämföras mot läget innan skatten. Det är också viktigt att tidpunkten för nollmätning och utvärdering tar hänsyn till när Naturvårdsverket kommer att kunna få in de uppgifter som man vill ska ingå i utredningen. Tidpunkten för nollmätningen och utvärderingen bör även ta hänsyn till att de första åren med en ny rapportering alltid innebär lite osäkra uppgifter som med tiden blir bättre och bättre.

Naturvårdsverket anser att det vore önskvärt om utredningen av skatten även kunde inkludera hur skatten påverkat eventuellt byte till andra material i muggar och livsmedelsbehållare, användande av flergångsalternativ samt effekter på nedskräpning.

Avsnitt 10.9 Bör något göras för att öka efterlevnaden av nedskräpningsförbudet s. 388

Naturvårdsverket delar utredningens bedömning att straffbestämmelserna för nedskräpning bör ses över. Trots att det idag finns förbud mot nedskräpning visar resultat från en ny mätning som tagits fram på uppdrag av Naturvårdsverket att antalet plastföremål som har slängts på trottoarer, gågator, gång- och cykelvägar under en vecka i juni 2020 i svenska centralorter uppgår till cirka 3,3 miljoner (NV-00057-20). Att utreda nedskräpningsförbudet bredare är en del i flera åtgärder för att förebygga och minska nedskräpningen.

Beslut om detta yttrande har fattats av generaldirektören Björn Risinger.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt deltagit avdelningschefen Martin Eriksson, föredragande, enhetschefen Gunilla Sallhed och handläggarna Tomas Chicote, Anna Karin Cederblad, Malin Göransson, Petra Selander och Åsa Stenmarck.

Detta beslut har fattats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

För Naturvårdsverket

Björn Risinger

Martin Eriksson
Avdelningschef

Kopia till:
Miljödepartementet
jonas.ljungberg@regeringskansliet.se